

Věc C-58/22

**Shrnutí žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce podle čl. 98 odst. 1
jednacího řádu Soudního dvora****Datum doručení:**

28. ledna 2022

Předkládající soud:

Curtea de Apel Craiova (Rumunsko)

Datum předkládacího rozhodnutí:

13. ledna 2022

Odvolatelka-obžalovaná:

NR

Další zúčastněný:

Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova

Předmět původního řízení

Odvolání podané ze strany NR (dále jen „obžalovaná“) a Parchetul de pe lângă Tribunalul Olt (státní zastupitelství při soudu prvního stupně v Olt, Rumunsko) proti trestnímu rozsudku Tribunalul Olt (soud prvního stupně v Olt, Rumunsko) ze dne 19. listopadu 2018, kterým byla obžalovaná odsouzena k trestu odnětí svobody v délce 1 roku a 4 měsíců za trestný čin pasivního úplatkářství.

Předmět a právní základ žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

Podle článku 267 SFEU se žádá o výklad zásady *ne bis in idem*, jakož i rozhodnutí Komise 2006/928

Předběžná otázka

Musí být zásada *ne bis in idem*, zaručená článkem 50 Listiny základních práv Evropské unie, ve spojení s povinností Rumunska dosahovat referenčních cílů stanovených v rozhodnutí MSO (rozhodnutí Evropské komise 2006/928)

vykládána v tom smyslu, že rozhodnutí o zastavení trestního stíhání vydané státním zastupitelstvím po shromáždění zásadních důkazů ve věci brání dalšímu trestnímu stíhání pro tentýž skutek, ačkoli s jinou právní kvalifikací, též osoby z důvodu, že rozhodnutí je pravomocné, s výjimkou případů, kdy se zjistí, že okolnost, na níž se zakládá rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, neexistuje, nebo vyvstanou nové skutečnosti nebo okolnosti, z nichž vyplývá, že okolnost, na níž se zakládá rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, zanikla?

Uplatňovaná ustanovení unijního práva a judikatura Soudního dvora

Smlouva o Evropské unii, článek 2;

Listina základních práv Evropské unie, článek 50;

Rozhodnutí Komise 2006/928/ES ze dne 13. prosince 2006, kterým se zřizuje mechanismus pro spolupráci a ověřování pokroku Rumunska při dosahování specifických referenčních cílů v oblasti reformy soudnictví a boje proti korupci;

Úmluva k provedení Schengenské dohody ze dne 14. června 1985 mezi vládami států Hospodářské unie Beneluxu, Spolkové republiky Německo a Francouzské republiky o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích, článek 54;

Rozsudky ze dne 5. června 2014, M (C-398/12), EU:C:2014:1057; ze dne 18. května 2021, Asociația „Forumul Judecătorilor din România“, C-83/19, C-127/19, C-195/19, C-291/19, C-355/19 a C-397/19, EU:C:2021:393; ze dne 22. prosince 2008, Turanský, C-491/07, EU:C:2008:768; ze dne 28. září 2006, van Straaten, C-150/05, EU:C:2006:614; ze dne 11. prosince 2008, Bourquain, C-297/07, EU:C:2008:708; ze dne 10. března 2005, Miraglia, C-469/03, EU:C:2005:156; ze dne 29. června 2016, Kossowski, C-486/14, EU:C:2016:483.

Ustanovení mezinárodního práva a mezinárodní judikatura

Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod (dále jen „EÚLP“), článek 6;

Protokol č. 7 EÚLP, článek 4;

Rozsudky Evropského soudu pro lidská práva (dále jen „ESLP“) ze dne 8. července 2018, Mihalache proti Rumunsku; ze dne 29. května 2001, Franz Fischer proti Rakousku, a ze dne 10. února 2009, Sergej Zolotukhin proti Rusku.

Uplatňovaná ustanovení vnitrostátního práva

Legea nr. 135 din 1 iulie 2010 privind Codul de procedură penală (zákon č. 135 ze dne 1. července 2010 o trestním řádu; dále jen „trestní řád“)

Článek 6 - *Ne bis in idem*

„Nikdo nesmí být stíhán nebo souzen za trestný čin, za který již byl pro tentýž skutek pravomocně odsouzen, i když podle jiné právní kvalifikace“.

Článek 335 - Trestní stíhání v případě obnovení vyšetřování

„(1) Pokud se následně zjistí, že okolnost, na níž bylo zastavení trestního stíhání založeno, neexistuje, státní zástupce nadřízený státnímu zástupci, který rozhodnutí vydal, usnesení zruší a nařídí obnovení vyšetřování. [...]

(2) Vyjdou-li najevo nové skutečnosti nebo okolnosti, z nichž vyplývá, že okolnost, na jejímž základě bylo zastaveno trestní stíhání, zanikla, státní zástupce usnesení zruší a nařídí obnovení vyšetřování.“

Stručný popis skutkového stavu a původního řízení

- 1 Dne 12. února 2014 rozhodla členská schůze družstva o odvolání obžalované z funkce předsedkyně družstva. Toto rozhodnutí bylo napadeno u soudu a zrušeno; obžalovaná byla vrácena do funkce. V tomto sporu byla obžalovaná zastoupena advokátem, kterému se zavázala zaplatit „odměnu“ ve výši 4 400 eur.
- 2 Dne 30. dubna 2015 měla obžalovaná požadovat výše uvedenou částku od pěti zaměstnanců tohoto družstva; výměnou za to měla upustit od vydání rozhodnutí o ukončení jejich pracovních smluv. Vzhledem k tomu, že její ekonomické nároky nebyly uspokojeny, obžalovaná tato rozhodnutí vydala a podepsala. Z tohoto důvodu podaly výše uvedené osoby (dále jen „oznamovatelé“) dvě obsahově stejná trestní oznámení.
- 3 Na základě prvního oznámení zaregistrovaného u příslušných policejních orgánů dne 8. června 2015 byl u státního zastupitelství při soudu prvního stupně v Olt založen první trestní spis. Příslušným usnesením ze dne 31. ledna 2017 byla obžalovaná obžalována před soudem Tribunalul Olt (soud prvního stupně v Olt) z trestného činu pasivního úplatkářství. Tuto věc projednává předkládající soud v rámci odvolání (dále jen pro řízení jako celek: „řízení týkající se trestného činu pasivního úplatkářství“).
- 4 Druhé trestní oznámení bylo zaregistrováno dne 26. června 2015 u Direcția Națională Anticorupție (Národní ředitelství pro boj proti korupci, Rumunsko). Vzhledem k tomu, že z tohoto trestního oznámení vyplývá existence trestného činu vydírání, postoupilo Národní ředitelství pro boj proti korupci věc Parchetul de pe lângă Judecătoria Slatina (státní zastupitelství při soudu prvního stupně ve Slatině, Rumunsko), které je v této věci příslušné a které založilo druhý trestní spis (dále jen „řízení týkající se trestného činu vydírání“).

Řízení týkající se trestného činu vydírání

- 5 Dne 14. března 2016 státní zástupce při soudu prvního stupně ve Slatině, kterému byla věc přidělena, nařídil zahájení trestního řízení *in rem* pro trestný čin vydírání. Příslušné policejní orgány přistoupily k výsledku obžalované a oznamovatelů. Kromě toho byly do vyšetřovacího spisu založeny dokumenty a CD obsahující prostorovou nahrávku, kterou oznamovatelé pořídili dne 30. dubna 2015.
- 6 Na základě těchto důkazů policie stanovila, že obžalovaná nepožadovala po oznamovatelích žádnou finanční částku a nesnažila se získat žádný majetkový prospěch ani pro sebe, ani pro jiné osoby, neboť částka 4 400 eur měla být předána advokátovi, s nímž obžalovaná uzavřela smlouvu o právní pomoci, a nikoliv za účelem toho, aby s ní sama disponovala. Byl tedy vypracován návrh na zastavení trestního stíhání. Na základě tohoto návrhu vydal dne 27. září 2016 státní zástupce, kterému byla věc přidělena, usnesení o zastavení trestního stíhání.
- 7 Dne 21. října 2016 vedoucí státní zástupce státního zastupitelství při soudu prvního stupně ve Slatině při kontrole zákonnosti a opodstatněnosti rozhodnutí o zastavení trestního stíhání zrušil usnesení ze dne 27. září 2016 a nařídil obnovu předmětného trestního řízení, přičemž zejména uvedl, že stejná skutková situace byla předmětem řízení o trestném činu pasivního úplatkářství u státního zastupitelství při soudu prvního stupně v Olt, u kterého bylo vyšetřování v pokročilé fázi. Řádný výkon spravedlnosti totiž vyžaduje, aby byla příslušnost k řízení o trestném činu vydírání odmítnuta ve prospěch řízení o trestném činu pasivního úplatkářství. Věc byla postoupena Judecătoria Slatina (soud prvního stupně ve Slatině, Rumunsko) za účelem potvrzení obnovy trestního řízení.
- 8 Dne 21. listopadu 2016 tento soud tento návrh zamítl, neboť shledal, že neexistují žádné zákonné důvody pro obnovu trestního řízení. Skutečnost, že stejná osoba je vyšetřována v jiné věci projednávané jiným justičním orgánem a že vyšetřování je v pokročilé fázi, nevede k právnímu závěru, že rozhodnutí o zastavení trestního stíhání musí být zrušeno, neboť při přezkumu usnesení o zastavení trestního stíhání zákon vyžaduje, aby bylo zjištěno, zda okolnost, na níž je rozhodnutí o zastavení stíhání založeno, již neexistuje, nebo zda se objevily nové skutečnosti nebo okolnosti, které již neodůvodňují rozhodnutí o zastavení stíhání; o takový případ se v projednávané věci nejedná. Usnesení o zastavení trestního stíhání ze dne 27. září 2016 tedy nabylo právní moci.

Řízení týkající se trestného činu pasivního úplatkářství

- 9 Na základě trestního oznámení ze dne 8. června 2015 zahájilo státní zastupitelství při soudu prvního stupně v Olt trestní řízení proti obžalované pro stejný skutek, ale s jinou právní kvalifikací, tedy pro pasivní úplatkářství. Obžalovaná, která byla příslušným usnesením ze dne 31. ledna 2017 obžalována u soudu prvního stupně v Olt, tvrdila, že řízení před tímto soudem pro trestný čin pasivního úplatkářství je nezákonné, neboť již byla vyšetřována pro stejné skutky v řízení týkajícím se trestného činu vydírání a již bylo vydáno pravomocné rozhodnutí o zastavení

trestního stíhání. V této souvislosti se obžalovaná dovolávala zásady *ne bis in idem*.

- 10 Tribunalul Olt (soud prvního stupně v Olt) tuto obhajobu zamítl s odůvodněním, že nebyly splněny podmínky pro uplatnění této zásady. Tribunalul Olt (soud prvního stupně v Olt) totiž stanovil, že: a) řízení, které u něho začalo, nebylo možné považovat za nové trestní řízení ve vztahu k řízení o trestném činu vydírání, a to s ohledem na data podání obou trestních oznámení; b) vyšetřování vedené v řízení o trestném činu vydírání skončilo rozhodnutím o zastavení trestního stíhání ve věci, a to v době, kdy v řízení o trestném činu pasivního úplatkářství již bylo proti obžalované zahájeno trestní řízení a byla ve vztahu k ní vydána osobní předběžná opatření; c) v řízení o trestném činu vydírání nebylo provedeno důkladné vyšetřování, neboť jednak nebyly shromážděny dostatečné důkazy a jednak vyšetřování vedl policista, zatímco trestní vyšetřování v řízení o trestném činu pasivního úplatkářství vedl státní zástupce, kterému byla věc přidělena.
- 11 Trestním rozsudkem Tribunalul Olt (soud prvního stupně v Olt) ze dne 19. listopadu 2018 byla obžalovaná odsouzena mimo jiné k trestu odnětí svobody v délce 1 roku a 4 měsíců za trestný čin pasivního úplatkářství. Obžalovaná a státní zastupitelství při soudu prvního stupně v Olt se proti tomuto rozsudku odvolaly. Rozsudkem ze dne 20. října 2020 Curtea de Apel Craiova (Odvolací soud v Craiova, Rumunsko) vyhověl odvolání obžalované, zrušil napadený rozsudek a rozhodl o zastavení trestního řízení zahájeného proti obžalované.
- 12 V odůvodnění tohoto rozhodnutí odvolací soud v podstatě konstatoval, že trestní oznámení podaná oznamovateli v obou řízeních měla totožný obsah a že ačkoli byla podána v různých dnech, řízení, v němž byly shromážděny první důkazy, se týkalo trestného činu vydírání, které skončilo rozhodnutím o zastavení trestního stíhání. Důkazy shromážděné v obou řízeních jsou navíc stejné, tedy výpovědi oznamovatelů, výpověď obžalované, zvuková nahrávka a několik dokumentů. V době vydání pravomocného rozhodnutí v řízení týkajícího se vydírání státní zástupce, kterému byla věc přidělena, a následně soudce při přezkumu rozhodnutí o zrušení přijatého vedoucím státním zástupcem státního zastupitelství při soudu prvního stupně ve Slatině přezkoumali také obžalobu v řízení o trestném činu pasivního úplatkářství, neboť právě existence tohoto řízení byla důvodem pro zrušení rozhodnutí o zastavení trestního stíhání.
- 13 V závěru své analýzy dospěl odvolací soud k závěru, že trestní vyšetřování provedené v obou řízeních bylo důkladné a že rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, kterým bylo ukončení řízení týkající se trestného činu vydírání, je třeba považovat za pravomocný rozsudek ve smyslu článku 4 Protokolu č. 7 k EÚLP, takže v projednávané věci se zásada *ne bis in idem* uplatní.
- 14 Parchetul de pe lângă Curtea de Apel Craiova (státní zastupitelství při odvolacím soudu v Craiova) podalo proti tomuto rozsudku kasační opravný prostředek. Rozhodnutím ze dne 21. září 2021 Înalta Curte de Casație și Justiție (Nejvyšší

kasační soud, Rumunsko; dále jen „ÎCCJ“) tomuto kasačnímu oprávněnému prostředku vyhověl, napadené rozhodnutí zrušil a věc vrátil zpět Curtea de Apel Craiova (odvolací soud v Craiova).

- 15 V odůvodnění tohoto rozhodnutí ÎCCJ s odkazem na judikaturu Soudního dvora a ESLP v této věci v podstatě uvedl, že ačkoli se zásada *ne bis in idem* může uplatnit v případě rozhodnutí vydaných státním zástupcem, jimiž je trestní stíhání pravomocně zastaveno, jako je například upuštění od trestního stíhání nebo dohoda o vině a trestu, ne všechna rozhodnutí státního zástupce o zastavení trestního stíhání spadají pod pojem pravomocný rozsudek, neboť ve většině případů nejde o konečná rozhodnutí a lze nařídít obnovu vyšetřování.
- 16 Při přezkumu usnesení o zastavení trestního stíhání ze dne 27. září 2016 z hlediska zásady *ne bis in idem* ÎCCJ rozhodl, že toto usnesení nespadá do kategorie pravomocných rozhodnutí, neboť neobsahuje žádné posouzení ve věci samé. Toto usnesení totiž není nijak odůvodněno státním zástupcem, který pouze nařídil zastavení trestního stíhání pro trestný čin vydírání.
- 17 V návaznosti na rozhodnutí ÎCCJ byla věc předložena předkládajícímu soudu k opětovnému projednání odvolání podaných obžalovanou NR a státním zastupitelstvím při soudu prvního stupně v Olt proti rozsudku Tribunalul Olt (soud prvního stupně v Olt) ze dne 19. listopadu 2018. Předkládající soud považuje za nezbytné předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku.

Hlavní argumenty účastníků původního řízení

- 18 Obžalovaná tvrdí, že článek 6 trestního řádu, článek 4 Protokolu č. 7 k EÚLP a článek 50 Listiny brání tomu, aby byla stíhána pro trestný čin pasivního úplatkářství, neboť stejný skutek byl předmětem jiného trestního řízení, a to pro trestný čin vydírání, které skončilo rozhodnutím o zastavení trestního stíhání. Státní zastupitelství při soudu prvního stupně v Olt má za to, že v projednávané věci nejsou splněny podmínky pro použití zásady *ne bis in idem*.

Stručné odůvodnění žádosti o rozhodnutí o předběžné otázce

- 19 Předkládající soud uvádí, že obžalovaná je obžalována za stejný skutek v rámci dvou trestních řízení, z nichž jedno bylo pravomocně ukončeno státním zástupcem usnesením o zastavení trestního stíhání týkajícím se obvinění z vydírání, zatímco druhé je projednáváno před předkládajícím soudem a týká se pasivního úplatkářství.
- 20 Na základě judikatury Soudního dvora týkající se zásady *ne bis in idem* předkládající soud uvádí, že aby mohlo být usnesení státního zástupce o zastavení trestního stíhání považováno za pravomocné rozhodnutí, kterého se lze dovolávat v souladu s touto zásadou, musí být splněny následující podmínky: a) musí být provedeno důkladné šetření skutkového stavu; b) rozhodnutí o zastavení trestního

stíhání se musí týkat merita trestního obvinění; c) musí být splněny požadavky *eadem personae* a *idem factum*; d) trestní řízení musí být s konečnou platností ukončeno.

- 21 Na základě analýzy obou řízení má předkládající soud za to, že všechny tyto podmínky jsou v projednávané věci splněny. Zásadní důkazy, které představují výpovědi oznamovatelů a prostorová zvuková nahrávka ze dne 30. dubna 2015, byly totiž pořízeny v obou řízeních. V rámci řízení týkajícího se trestného činu vydírání bylo tedy provedeno důkladné vyšetřování, zásadní důkazy, na které je odkazováno, byly pořízeny státním zastupitelstvím při soudu prvního stupně ve Slatině a byly zohledněny při přijímání rozhodnutí o zastavení trestního stíhání, jak vyplývá z argumentů uvedených v návrhu na zastavení trestního stíhání, které státní zástupce přijal.
- 22 Na rozdíl od posouzení ÎCCJ, podle něhož usnesení ze dne 27. září 2016 nebylo státním zástupcem odůvodněno, má předkládající soud za to, že v souladu s čl. 315 odst. 5 trestního řádu je skutkové a právní odůvodnění povinné pouze tehdy, pokud státní zástupce nepřijal argumenty obsažené v návrhu vyšetřujícího orgánu nebo pokud ve věci existuje podezřelý. Avšak vzhledem k tomu, že trestní řízení pro trestný čin vydírání bylo zahájeno *in rem*, mohl státní zástupce převzít všechny argumenty vyšetřujícího orgánu uvedené v návrhu na zastavení trestního stíhání.
- 23 V usnesení ze dne 27. září 2016 byly přezkoumány důkazy a jejich způsobilost k prokázání existence skutku a viny obžalované. Stejně důkazy byly následně podkladem pro obžalobu v řízení týkajícím se trestného činu pasivního úplatkářství. Předkládající soud se tedy domnívá, že v projednávané věci jsou splněny všechny podmínky pro uplatnění zásady *ne bis in idem*.
- 24 Předkládající soud zdůrazňuje, že vzhledem k tomu, že je povinen se řídit rozhodnutím ÎCCJ a má jiný názor na výklad této zásady, považuje za nezbytné předložit Soudnímu dvoru předběžnou otázku.
- 25 Rozhodnutí 2006/928 je v tomto řízení relevantní vzhledem k širokému rozsahu specifických referenčních cílů stanovených v příloze tohoto rozhodnutí a jejich systémovému dopadu na efektivitu soudního systému. Rozhodnutí 2006/928 a Listina ukládají povinnost usilovat o dosažení těchto specifických referenčních cílů a rovněž znamenají zvýšenou potřebu dodržovat základní práva zaručená Listinou, zákonnost a právní stát. Cílů podpory efektivy soudnictví a boje proti korupci musí být dosaženo v rámci funkčního systému, který respektuje vlastní právní rámec a základní práva dotčených osob.
- 26 Jedním z pilířů právního státu je jistota právních vztahů, tedy zásada *ne bis in idem*. Vedení dvou trestních řízení proti téže osobě pro tentýž skutek, kterému dvě státní zastupitelství přiznala odlišnou právní kvalifikaci, z nichž jedno skončilo pravomocným rozhodnutím o zastavení trestního stíhání vydaným po získání zásadních důkazů a druhé, které skončilo podáním obžaloby, uvedlo obžalovanou

do situace právní nejistoty, kterou vytvořil rumunský stát prostřednictvím svých justičních orgánů zapojených do obou vyšetřování.

- 27 Stát, který ve dvou řízeních stíhá svého občana za stejný skutek, zpochybňuje dodržování právního státu, hodnot, na nichž je založena Evropská unie, a specifických referenčních cílů, která musí Rumunsko splnit podle rozhodnutí 2006/928.

PRACOVNÍ DOKUMENT